

Zazielenienie - nowy komponent systemu płatności bezpośrednich od 2015 roku

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 r z 17 grudnia 2013 r. wprowadziło od 2015 r. nowy obowiązkowy komponent systemu płatności bezpośrednich tzw. „zazielenienia”. Przepisy szczegółowe w naszym kraju są w trakcie opracowywania. Znane są już w większości zasady funkcjonowania zazielenienia w Polsce.

Zasady te nie będą obowiązywać tzw. małych gospodarstw, które w 2015 roku złożą wnioski, a z wyliczeń wynika, że im przysługuje łączna płatność nie przekraczająca 1250 Euro. Te gospodarstwa nie będą również podlegały kontroli zasad wzajemnej zgodności. Gospodarstwa ekologiczne są automatycznie objęte płatnością za zazielenienie. Koperta finansowa na zazielenienie to 30% płatności bezpośrednich czyli około 1 mld rocznie, tj. około 74 euro/ha.

Pozostałe gospodarstwa podlegają obowiązkowym praktykom zazieleniania.

Obowiązkowe praktyki zazieleniania to:

- Dywersyfikacja upraw – dotyczy gospodarstw od 10 ha gruntów ornych,
- Utrzymania trwałych użytków zielonych (TUZ),
- Utrzymania obszarów proekologicznych (EFA) – dotyczy gospodarstw ponad 15 ha gruntów ornych.

Dywersyfikacja upraw – system dwustopniowy:

- **Gospodarstwa od 10 do 30 ha gruntów ornych** – przynajmniej 2 różne uprawy na gruntach ornych w tym uprawa główna nie powinna zajmować więcej niż 75% powierzchni GO.
- **Gospodarstwa powyżej 30 ha GO** – przynajmniej 3 różne uprawy na gruntach ornych, w tym uprawa główna nie więcej niż 75%, a dwie główne łącznie nie więcej niż 95% powierzchni GO.

Z dywersyfikacji wyłączone będą gospodarstwa w których; powyżej 75% GO wykorzystywanych jest do produkcji trawy lub innych pastewnych roślin zielnych przeznaczonych na paszę, lub które stanowią grunt ugorowany, względnie połączenie powyższych sposobów, pod warunkiem że pozostałe grunty orne nie przekraczają 30 ha, oraz w których 75% kwalifikujących się gruntów rolnych to trwałe użytki zielone, grunty wykorzystywane do produkcji trawy lub innych pastewnych roślin zielnych lub połączenie powyższych sposobów uprawy, pod warunkiem że pozostałe grunty nie przekraczają 30 ha, jak również gospodarstwa w których powyżej 50% obszarów zadeklarowanych jako GO nie zostało zadeklarowanych przez rolnika w jego wniosku o pomoc za poprzedni rok oraz wszystkie GO uprawiane są przy wykorzystaniu innej uprawy w porównaniu z uprawą w roku poprzednim. Uprawy to inaczej: każdy rodzaj w klasyfikacji botanicznej upraw; formy wszystkich gatunków z rodzin krzyżowych, psiankowatych i dyniowatych, grunt ugorowany, trawa lub inne rośliny zielne, formy ozime i jare.

Dopuszczone są fakultatywne praktyki zazielenienia tzw. praktyki równoważne. Praktyki równoważne to takie, które

w stopniu równym lub wyższym do praktyk zazielenienia przynoszą korzyści dla klimatu i środowiska (programy rolnośrodowiskowe, programy rolnośrodowiskowo-klimatyczne). Planuje się, że w programie rolnośrodowiskowo-klimatycznym działaniem równoważnym do praktyki dywersyfikacji upraw będzie pakiet rolnictwo zrównoważone oraz ochrona gleb i wód. Jednak przy zaliczeniu danej powierzchni międzyplonu do dywersyfikacji przewiduje się zmniejszenie płatności RSK – o 30% do tej powierzchni.

Termin sprawdzania przez organ kontrolujący dywersyfikacji upraw to **15 maja – 31 lipca**. W tym czasie zadeklarowane przez wnioskodawcę uprawy – rośliny zajmują określony odsetek powierzchni gruntów ornych.

Utrzymanie trwałych użytków zielonych

Obowiązek utrzymania trwałych użytków zielonych (TUZ) na poziomie kraju – wskaźnik nie może zmniejszyć się o więcej niż 5% w stosunku do wskaźnika referencyjnego. Wskaźnik referencyjny będzie uwzględniał udział powierzchni TUZ zadeklarowanych w roku 2012 i w 2015 r. – nowych powierzchni TUZ nie deklarowanych w roku 2012 w całkowitej powierzchni użytków rolnych zadeklarowanych w roku 2015.

Obowiązek utrzymania na poziomie gospodarstwa tzw. cennych przyrodniczo TUZ położonych na obszarze Natura 2000, włączając gleby torfowe i podmokłe, które wymagają ścisłej ochrony w celu osiągnięcia celów dyrektywy ptasiej i siedliskowej. **Rolników będzie obowiązywał zakaz przekształcania i zaorywania TUZ położonych na takich obszarach.** Wraz z wnioskiem spersonalizowanym rolnik otrzyma szczegółową informację o takich obszarach jeśli są położone na terenie będącym w jego dyspozycji. Obecnie trwają prace w zakresie wyznaczania cennych przyrodniczo TUZ położonych na obszarach Natury 2000.

Obszary proekologiczne EFA

Obowiązkowo realizują gospodarstwa powyżej 15 ha gruntów ornych. W 2015 r. obowiązek dotyczy wyznaczenia powierzchni proekologicznej EFA w wielkości - 5% gruntów ornych, po 2017 roku odsetek ten może być zwiększony do 7%. Przewiduje się że 91% gospodarstw w Polsce będzie zwolnionych z tego obowiązku. Z realizacji praktyki utrzymania obszarów proekologicznych EFA wyłączone będą gospodarstwa:

1. w których powyżej 75% gruntów ornych jest wykorzystywanych do produkcji trawy lub innych pastewnych roślin zielnych, stanowią grunt ugorowany, objętych uprawami roślin strączkowych lub w połączeniu wyżej wymienionych sposobów produkcji, pod warunkiem że pozostałe grunty orne nie przekraczają 30 hektarów,
2. w których ponad 75% kwalifikujących się gruntów rolnych to trwałe użytki zielone, grunty wykorzystywane do produkcji trawy lub innych pastewnych roślin zielnych, lub połączenie ww. sposobów uprawy pod warunkiem, że pozostałe uprawy nie przekraczają 30 hektarów.

Za obszary proekologiczne EFA – uznaje się:

- grunty ugorowane,
- elementy krajobrazu będące w posiadaniu rolnika – chronione w ramach Dobrej Kultury Rolnej a więc: drzewa – pomniki przyrody, oczka wodne o łącznej powierzchni mniejszej jak 100 m², rowy do szerokości 2 metrów; oraz żywopłoty lub pasy zadrzewień do max szerokości 10 m, pojedyncze rzewa o średnicy korony przynajmniej 4 m; zadrzewienia liniowe – korony przynajmniej 4 m, a odległość między koronami nie przekracza 5 m, Zadrzewienia grupowe do pow. 0,3 ha; miedze śródpolne 1 m - 20 m; oczka wodne o łącznej powierzchni nie przekraczającej 0,10 ha (z wyłączeniem zbiorników zawierających elementy betonowe i plastikowe) z możliwością wliczenia strefy z roślinnością nadbrzeżną występującą wzdłuż wody do szerokości 10 m oraz rowy o maksymalnej szerokości 6 m,
- strefy buforowe – w tym strefy buforowe będące pod trwałymi użytkami zielonymi, pod warunkiem że różnią się one od przylegającej kwalifikującej się powierzchni użytków rolnych,
- pasy gruntów kwalifikujących się do płatności przylegających do krawędzi lasów o szerokości od 1 do 10 m,
- obszary zajmowane przez zagajniki krótkiej rotacji na których nie stosuje się nawozów mineralnych lub środków ochrony roślin (w Polsce najprawdopodobniej nie stosowanie środków ochrony roślin),
- obszary zalesione w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich po 2008 r.,

- międzyplony lub pokrywę zieloną ale z wyłączeniem międzyplonów określonych jako praktyki równoważne do dywersyfikacji upraw w ramach programu rolnośrodowiskowo-klimatycznego),
- uprawy wiążące azot, z zachowaniem płatności do strączkowych.

Dopuszcza się wspólną realizację obszarów proekologicznych przez nie więcej jak 10 rolników których gospodarstwa w 80% znajdują się w promieniu maksymalnie 15 km (tzn. 80% powierzchni gospodarstw jest położone w okręgu o średnicy 30 km). Każdy rolnik uczestniczący we wspólnej realizacji EFA zapewnia połowę zobowiązania czyli 2,5% powierzchni EFA na obszarze będącym w jego posiadaniu, a pozostała część może być w gospodarstwie innego rolnika. Rolnicy będą w tym przypadku będą zobowiązani do zawarcia pisemnej umowy w odniesieniu do szczegółów finansowych porozumienia i sankcji w przypadku niezgodności na wspólnym obszarze EFA. Wzór takich umów będzie rolnikom udostępniony przez ARiMR.

Do przeliczania powierzchni EFA proponowane są współczynniki ważenia i przekształcania (tab. 1).

Opracowano na podstawie szkolenia i materiałów otrzymanych z Departamentu Płatności Bezpośrednich MRiRW

Andrzej Wieczorek
Kierownik Działu Systemów Produkcji Rolnej SJI D

Tabela 1
Zastosowane elementy EFA w Polsce wraz ze współczynnikami (za MRiRW)

ELEMENT	WSPÓŁCZYNNIK PRZEKSZTAŁCENIA (m/drzewo do m ²)	WSPÓŁCZYNNIK WAŻENIA	OBSZAR EFA (po zastosowaniu obu współczynników)
Grunt ugorowany (1 m ²)	-	1	1 m ²
Elementy krajobrazu:			
Żywopłoty/strefy zadrzewione (1 m)	5	2	10 m ²
Drzewa wolnostojące (drzewo)	20	1,5	30 m ²
Zadrzewienia liniowe (1 m)	5	2	10 m ²
Zadrzewienia grupowe/zagajniki śródpolne (1 m ²)	-	1,5	1,5 m ²
Miedze śródpolne (1 m)	6	1,5	9 m ²
Oczka wodne (1 m ²)	-	1,5	1,5 m ²
Rowy (1 m)	3	2	6 m ²
Inne elementy nie wymienione powyżej ale chronione w ramach GAEC 7, SMR 2, SMR 3 (1 m ²)	-	1	1 m ²
Strefy buforowe (1 m)	6	1,5	9 m ²
Pasy gruntów kwalifikujących się do płatności wzdłuż obrzeży lasu (1 m)	6	0,3	1,6 m ²
- bez produkcji	6	1,5	9 m ²
- z produkcją	6	0,3	1,6 m ²
Zagajniki o krótkiej rotacji (1 m ²)	-	0,3	0,3 m ²
Obszary zalesione w ramach PROW (1 m ²)	-	1	1 m ²
Międzyplony pokrywa zielona (1 m ²)	-	0,3	0,3 m ²